

- цепції та моделі економічного розвитку. – Л., 2000. – Ч. 2.
5. Прямі іноземні інвестиції з країн ЄС в економіці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
  6. Степанець С.І. Основні наслідки діяльності транснаціональних корпорацій в умовах транснаціоналізації та глобалізації світової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI>.
  7. Шеревердіна О. Інвестиційна політика України як об'єкт державної економічної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/2/08.pdf>.
  8. Якубовский С.А. Современные транснациональные корпорации: регулирование деятельности и роль в мировой экономике. – О., 1998.
  9. ТНК та її діяльність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://e-works.com.ua/work/5979_TNK_ta_ii_diyalnist_v_Ukraini.html.
  10. Державна служба статистика України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
  11. Закон України про зовнішньоекономічну діяльність / Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
  12. Господарський кодекс України, глава 4 «Господарська комерційна діяльність (підприємництво)», стаття 50 «Діяльність іноземних підприємств в Україні» / Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20111002/page2>.
  13. Податковий кодекс України» / Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
  14. Закон України про режим іноземного інвестування / Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>.
  15. Закон України про інвестиційну діяльність / Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/ed20100723>.
  16. Закон України про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон / Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>.
  17. Постанова Верховної ради України про Державну програму демонополізації економіки і розвитку конкуренції / Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3757-12>.
  18. Financial Reporting – 2011 / International Finance Corporation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/CORP_EXT_Content/IFC_External_Corporate_Site/Annual+Report/Previous+Annual+Reports/Annual+Report+2011/Financial+Reporting+2011/.

УДК 336.76:330.341.1

Стадницька О.М.
кандидат економічних наук
Львівського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто роль ринку цінних паперів у вітчизняній економіці, його головні характеристики, принципи функціонування та особливості розвитку. Визначено напрями розвитку інвестиційно-інноваційної сфери через ринок цінних паперів.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інвестиційно-інноваційна сфера, ринок цінних паперів, цінні папери.

Стадницькая А.Н. РЫНОК ЦЕННЫХ БУМАГ КАК МЕХАНИЗМ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ И ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ

В статье рассмотрены роль рынка ценных бумаг в экономике государства, его главные характеристики, принципы функционирования и особенности развития. Определены направления развития инвестиционно-инновационной сферы через рынок ценных бумаг.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, инвестиционно-инновационная сфера, рынок ценных бумаг, ценные бумаги.

Stadnytska O.M. SECURITIES MARKET AS A MECHANISM OF INVESTMENT ATTRACTION AND INNOVATION FACTOR OF DEVELOPMENT

In the article the role of the securities market in the domestic economy, its main characteristics, principles of operation and characteristics of development. The directions of development of investment and innovation sphere through the securities market.

Keywords: investments, innovations, investment and innovation sphere, security market, securities.

Постановка проблеми. Розвиток глобалізаційного суспільства реалізує національну економічну стратегію, об'єднуючи економічні інтереси різних соціально-економічних програм та виявляючи пріоритети розвитку держави в цілому. Надзвичайно важлива роль у цьому аспекті належить ефективному розвитку інвестиційно-інноваційної сфери. Потенційний розвиток ринкової економіки не може розвиватися без активно функціонуючого ринку цінних паперів, що є одним із найважливіших напрямів розвитку реального сектора економіки.

Україна намагається забезпечити високий життєвий рівень населення, стійке економічне зростання, якість життя, що відповідає стандартам високорозвинених

країн, але, на превеликий жаль, це не завжди вдається. Потрібні значні зусилля для ефективної реалізації економічних інтересів. Це стає можливим лише за умови використання кожною країною досягнень науково-технічного прогресу, переваг міжнародного поділу праці, залучення до розвитку економіки як національних ресурсів, так і міжнародних інвестицій, знань і досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які здійснюють дослідження ринку цінних паперів та інвестиційно-інноваційних процесів, варто виділити праці таких вітчизняних вчених: Л. Борщ, В. Загорського, О. Іваницької, Ю. Кравченко, М. Крупки, І. Лютого, О. Мендрула, С. Москвіна, О. Мозгового, С. Радзімовської.

Постановка завдання. Важливе місце в інфраструктурі ринкових відносин належить ринку цінних паперів, що є місцем оформлення взаємних зобов'язань ринкових суб'єктів. У платіжному обігу будь-якої країни значення цінних паперів велике, але головною їх якістю є здійснення інвестиційного процесу, за допомогою якого інвестиції спрямовуються у найбільш ефективні та конкурентоспроможні галузі економіки. Зростає актуальність активізації розвитку ринку цінних паперів як механізму залучення інвестицій у реальний сектор економіки та як чинника розвитку науково-технічного прогресу. Таким чином, повноправна реалізація інвестиційно-інноваційної політики неможлива без тісного взаємозв'язку з розвитком ринку цінних паперів. Тому ця тема надзвичайно актуальна, вчасна і потребує уваги та дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні, як і десять років тому, одним із найбільш гострих питань сучасної економіки України залишається досягнення стабільного економічного зростання. Серед чинників, що мають безпосередню дію на динаміку економічного розвитку, вирішальна роль належить інвестиційно-інноваційній сфері, тому не викликає сумнівів, що інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу нашої країни зі стану економічної кризи, здійснення структурних зрушень у народному господарстві, впровадження сучасних досягнень технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях.

Досягнення мети реалізації економічних інтересів компаній різних країн світу вимагає пошуку та впровадження нових інноваційних методів організації та управління їхньою діяльністю на глобальному ринку. Технологічний розвиток суспільства, вдосконалення форм та методів міжнародної торгівлі товарами має супроводжуватися наданням нових видів високотехнологічних послуг, а інтенсивний розвиток наукового потенціалу держав світу – появою нових напрямів, відкриттів і винаходів. Сформувалося середовище, що сприяє появі новітніх форм передачі, накопичення та реалізації інформації, знань, досвіду, що є неможливим без тісної взаємодії зі сферою інноваційних послуг через механізм формування пріоритетів розвитку України як суб'єкта глобального ринку інноваційних послуг.

Повноправна реалізація інвестиційної політики неможлива без тісного взаємозв'язку з розвитком ринку цінних паперів, що є відбиттям загальної ситуації в економіці країни, прорахунків її регуляторів.

При дослідженні ринку цінних паперів стає зрозумілим, що його головними характеристиками та принципами функціонування є:

- цілісність, яка забезпечує наявність єдиної національної фондової біржі;
- централізація, що означає державний контроль та безпосереднє регулювання цілісної системи обігу цінних паперів і забезпечується спеціально створеними державними органами;
- введення системи електронного обігу цінних паперів;
- відповідальність загальноприйнятого стандарту безпеки інтересів і прав інвесторів.

Важливим аспектом фінансування інвестицій виступають майнові та інтелектуальні цінності, форма власності на вкладені кошти, забезпечення вільних фінансових ресурсів як невід'ємна умова здійснення інвестиційної діяльності [1, с. 25]. Дже-

рела фінансування інвестиційної діяльності, що формуються на ринку цінних паперів, розглядаються як процес функціонування ринку цінних паперів і можливість формування на ньому додаткових фінансових ресурсів.

Важливим потенційним джерелом додаткових інвестиційних ресурсів на підприємствах є випуск облігацій. За матеріалами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, на фондовому ринку України практично відсутні корпоративні облігації. Наявність у країні розвинутого ринку корпоративних облігацій дає ринковій системі певні переваги порівняно з банківською системою [2, с. 67]. Основна ідея переваг корпоративних облігацій полягає в тому, що облігації є більш ринковим інструментом, ніж банківські кредити. Наявність ринку корпоративних облігацій сприяє розвитку довгострокового позикового фінансування, забезпечує необхідний ресурсний потенціал економіки країни, особливо для підприємств реального сектора економіки, які є основою економічного розвитку країни. Підприємства практично не використовують цього потенційного джерела інвестиційних ресурсів через недосконалість законодавства.

Вітчизняна економіка має вагомі об'єктивні передумови формування інноваційної стратегії, про що стверджує наявність високопрофесійних кадрів та науково-технічних установ. Однак інноваційна стратегія передбачає повне фінансове забезпечення та послідовні заходи з боку держави. За державою залишається основна функція впровадження і контролю програмних методів управління інноваційною діяльністю. Мета програми полягає у тому, щоб розробити і впровадити (у тому числі через державні цільові програми) нові мотиваційні механізми на ринку цінних паперів.

Державні програми з метою забезпечення інноваційного процесу на фінансовому ринку є формою втручання держави в інноваційний ринок. Таке розроблення програм інноваційного розвитку економіки чи її компонентів передбачає:

- концентрацію матеріальних і фінансових ресурсів для досягнення мети;
- зміну пропорцій та пріоритетів розвитку;
- визначення термінів виконання поставлених завдань;
- обґрунтування форм і методів фінансового і ресурсного забезпечення.

Отже, державні програми за умов ринку набувають особливої наукової та практичної значущості. Ефективну програму розвитку держави неможливо реалізувати без урахування наявних фінансових і науково-технічних можливостей, без оцінки результативності інноваційних державних програм, що у свою чергу потребує дієвого контролю. Цільові науково-виробничі програми є дієвим інструментом регулювання інноваційних процесів і стабільним механізмом для залучення інвестицій у такі цільові програми через ринок цінних паперів.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок про те, що ринок цінних паперів має формуватися на загальнодержавній інформаційній базі за цільовими державними програмами регіонів України, визначаючи заходи щодо розвитку інфраструктури ринку цінних паперів та інвестиційно-інноваційних процесів, що сприяє підвищенню ефективності його функціонування.

Специфічною особливістю українського ринку цінних паперів є те, що цей ринок, в основному, обслуговує процеси перерозподілу власності на від-

міну від ринків розвинутих країн, що насамперед забезпечують залучення інвестицій у розвиток підприємств. Чинники такої особливості полягають у незавершеності перерозподілу корпоративної власності: акціонери не ризикують і не проводять активних дій на відкритому фондовому ринку, поки не отримають гарантованого контролю над підприємствами. Куди підуть кошти потенційних інвесторів – у банківський сектор, на фондовий ринок чи до небанківських фінансових інститутів – все залежить від розвитку відповідного законодавства [3, с. 110].

Аналізуючи взаємозв'язок ринку цінних паперів з інвестиційно-інноваційними процесами, досягти перелому в інвестиційній динаміці можна, створивши умови для великомасштабного притоку вітчизняного приватного капіталу і заощаджень населення у сферу інвестицій через різноманітні методи:

- випуск і застосування різних видів цінних паперів;
- прискорена амортизація з цільовим використанням амортизаційного фонду;
- звільнення від митних зборів технологічного устаткування, що купується; підтримку за допомогою пільгових інвестиційних кредитів високоефективних проектів, що перемогли на конкурсному відборі;
- страхування інвестиційних проектів, що полягає у передачі певних інвестиційних ризиків страховій компанії.

Сьогодні у світовому господарстві заявили про себе нові і перспективні форми великого бізнесу, побудованого на інноваційній економіці. Ринок цінних паперів повинен розвиватися на основі загальних і спеціальних принципів з метою ефективного використання інструментів державного управління, досягаючи поставлених цілей і результативності інноваційного процесу.

На ринку цінних паперів наявні інтереси як держави, так і різних його учасників, між якими можуть виникати суперечності. Однією із основних проблем сучасного ринку цінних паперів України є схильність його учасників до здійснення фінансових операцій на неорганізованому ринку, внаслідок чого значний обсяг фінансових операцій перебуває поза межами державного контролю, а ринок цінних паперів не відповідає вимозі прозорості [4, с. 249].

Ефективний розвиток ринку цінних паперів України потребує вирішення низки питань: удосконалення міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності; лібералізація системи валютного регулювання, зняття обмежень для професійних учасників фондового ринку та іноземних інвесторів щодо валюти розрахунків за цінні папери; впровадження стимулюючих податкових норм для фізичних осіб, що інвестують кошти в українські цінні папери через установаження однакових ставок податку за депозитами.

Для вирішення завдань відновлення господарських зв'язків і посилення керованості економіки необхідно стимулювати організацію великих промислово-фінансових груп, спілок з єдиною метою цих формувань – забезпечити роботу дїездатного механізму постачання виробництв коштами з використанням можливостей та інструментів ринку цінних паперів. В умовах обмежених інвестиційних ресурсів держава має дотримуватися принципу пріоритетності, стимулюючи вкладення шляхом придбання цінних паперів підприємств у найбільш важливі програми, що забезпечують всебічну безпеку країни. У цьому відношенні інструменти ринку цінних папе-

рів оптимально підходять для реалізації цієї мети. За умови основної орієнтації на внутрішні джерела складовою структурно-інвестиційної політики держави в контексті регулювання ринку цінних паперів має стати залучення за рахунок механізмів цього ринку іноземних інвестицій.

Про обнадійливий потенціал українського ринку цінних паперів свідчать дві не дуже сильні, але все ж помітні для фахівців тенденції. По-перше, неодинокі факти вкладання українських коштів в іноземні цінні папери; по-друге, виникнення у наших емітентів прагнення розмістити свої цінні папери на зарубіжних ринках.

У процесі економічних перетворень ринок цінних паперів має приваблювати інвесторів законністю, чесністю та порядком, цього можна досягти лише шляхом його державного регулювання. Фінансовий ринок висуває настільки високі вимоги до інфраструктури та ресурсів на його побудову, що тільки завдяки заходам, що вживаються органами державної влади, йому можна буде надати цивілізованої та безпечної форми для входження інвестицій.

За допомогою розвитку ринку цінних паперів Україна зможе приваблювати інвесторів насамперед своєю законністю, чесністю і порядністю, економічною та політичною стабільністю. Досягається така політико-економічна гармонія шляхом державного регулювання індустрії цінних паперів у тісній і чесній взаємодії з її представниками.

Висновки з проведеного дослідження. Ринок цінних паперів в Україні є індикатором рівня розвитку ринкових відносин між державою, виробничою сферою і суспільством, а також включає усі сфери національної економіки, формує, перерозподіляє кошти, трансформуючи їх в інвестиції, визначає можливості, характер і взаємодію, переміщуючи кошти, підвищуючи їхню ефективність. Ринок цінних паперів має стати реальним дієвим макроінструментом залучення інвестицій.

Впровадження нових інноваційних методів організації управління міжнародною торгівлею товарами має супроводжуватися наданням нових видів високотехнологічних послуг, що зумовить формування сприятливого середовища для новітніх форм передачі, накопичення та реалізації інформації, знань, досвіду, в тісному взаємозв'язку зі сферою інноваційних послуг через механізми пріоритетів. Необхідно вдосконалювати розвиток ринку цінних паперів через інфраструктурну перебудову на основі ІТ-технологій, що сприятиме збільшенню швидкості передачі інформації, поліпшить якість послуг, а отже, підвищить конкуренцію у вітчизняній економіці.

Основними напрямками розвитку інвестиційно-інноваційної сфери через ринок цінних паперів є: свобода переміщення капіталу; забезпечення ліквідності цінних паперів; наявність розвиненої інфраструктури ринку цінних паперів, чітка специфікація прав власності, інформаційна прозорість ринку; макроекономічна стабільність; високий рівень довіри суб'єктів господарювання до держави та її інституцій, що уможливило деперсоніфікований обмін.

Держава має сприяти становленню ефективної стабільної системи платежів для обслуговування угод з цінних паперів, доступу на ринок емітентів незалежно від їхнього розміру та стартових фінансових можливостей. Такі заходи сприятимуть розвитку та підвищенню ефективності функціонування українського ринку цінних паперів. Можна сподіватися, що формування та реалізація активної державної регуляторної політики на ринку цінних папе-

рів сприятимуть всебічному розвитку цього сектора як стратегічного ресурсу, внутрішнього джерела стабільного економічного розвитку і забезпечення добробуту населення України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика : навч. посіб. – К. : Знання, 2005. – 470 с.
2. Загорський В.С. Розвиток ринку цінних паперів та управління його ризиками / Загорський В.С. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 186 с.
3. Корнійчук О.П. Фондовий ринок: теорія і практика / О.П. Корнійчук ; за ред. Б.М. Данилишина. – К. : РВПС України НАНУ, 2009. – 219 с.
4. Носов О.Ю. Ефективність взаємодії суб'єктів державного регулювання грошової системи України / О.Ю. Носов // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.7. – С. 248-253.